

teisiin ongelmiin olla tekijä, joka jakaa ihmisiä uusiin ryhmiin akselilla välittävät-piittaamattomat?” Niinistö ehdottaa uutta luokittelua.

Kirjassa tarkastellaan Suomen yhteiskuntaluokkia myös kahden perinteisen kieliryhmittymän näkökulmasta. Suomen-ruotsalaisten yllä loistaa symbolinen ja sosiaalinen aurinko: heillä on rikkaita perinteitä, pitkä elämä, terveelliset elämäntavat, yhteenkuuluvuutta suvun kesken.

Kjell Westö on kuitenkin toisinajattelija: ”Yksi monista meistä Helsingissä asuvia suomen-ruotsalaisia koskevia koskevista myyteistä on, että olemme sosiaalisesti hyvin kompetentteja ja sulavia. Minun mielestäni me olemme toisinaan meluisia ja joskus meiltä puuttuu sosiaalista herkkyyttä. Tapaan joskus ihmisiä, jotka inhoten muistelevat miten ylimielinen olin nuorena. Valitettavasti uskon heidän muistavan aivan oikein.

Olen aina epäillyt, että me suomenruotsalaiset, jotka niin mielellämme kiellämme luokkakäsitteen merkityksen, olemme salaa luokkakysymyksen riivaamia. Hyvä että olemme alkaneet puhua tästä.”

Husein Muhammedin perhe pakeni Irakista, kun Husein oli seitsemänvuotias. Vuonna 1994 päädyimme kaikkien aikojen ensimmäisinä kurdeina Lappiin lumen ja laman keskelle, Muhammed kertoo. Suomalainen koulu ja yliopisto näyttäytyivät Muhammedille vielä tasa-arvoisina. Mutta kun alkoi työkokeusten hankkiminen oikeustieteen ylioppilaana, Muhammed siirtyi syrjittyjen luokkaan.

”Sukulaisten ja tuttavien suosiminen näkyy erityisen räikeästi omalla alallani tuomioistuinten harjoittelupaikkojen jaossa, vaikka oikeuden ja oikeudenmukaisuuden valvojina tuomareiden tulisi olla kaikkein vähiten korruptoituneita. Hyvä veli -järjestelmä estää aidosti monien pätevien valitsemisen, koska kaikista työpaikoista ei edes ilmoiteta avoimesti”, Muhammed kertoo.

Hän pelkää, että länsimaihin syntyy uusi etninen alaluokka, kun maahanmuuttajat eivät saa koulutustaan vastaavaa työtä.

Leo Löthman näkee luokkayhteiskunnan laajempänä kysymyksenä kuin vain tässä ja nyt, meillä.

Yhteiskuntia voi kutsua primitivistisiksi, fundamentalistisiksi, fasistisiksi, kommunistisiksi, kapitalistisiksi ja miksi vain, mutta kun ne löytävät muotonsa, huomaamme Löthmanin mukaan pian tuttuja piirteitä niiden sopimuksissa ja miehityksissä. Samanlaisia ihmistyyppejä ryhmitellään samanlaisin tavoin kaikkialla vallan patojen äärellä. Niiden patojen ympärillä tuo ikui- nen peli on nähtävissä kaikkein selvimmin. Harvat ovat Löthmanin kuvanneet kilpailua yhtä ytimekkäästi kuin Lewis Carroll vuonna 1879 teoksessaan ”Liisa ihmemaassa”:

”Kun hyvissä asemissa olevat ihmiset, joilla on kaikkea, pyhitävät elämänsä sille, että hankkivat lisää – silloin Punainen kuningatar hymyilee. Kun he kriisiaikoina nostavat jättimäisiä johtokuntapalkkioita, ottavat mahtavia osinkoja ja antavat yritysten maksaa erorahat, bonukset ja autot, he saavat tehdä sen, koska kilpailu vaatii siitä. Niin tapahtuu kaikkialla ja meidän täytyy pysyä kehityksen perässä. Mielenkiintoista on se, että me yksilöinä todellakin annamme tällaisen houkutella itseämme”

Hyvinvoinnin klaavapuolet

SEPPO HELMINEN

”Itseoppineet ovat oppineita, muut ovat opetettuja.” Tämä Erno Paasilinnan lausahdus tuli mieleeni, kun luin Pesosen esikoista ja sen kritiikkejä. Nykyisin esikoiset tuntuvat raken-

tuvan vain ja ainoastaan ennen kirjoitetulle kirjallisuudelle, sen teorialle ja kieliopille. Pesonen on siksi outo lintu. Hän on niin sanotusti ulkokirjallinen.

Se on kritiikissä kyllä mainit-

Raimo Pesonen
Erityisosaaaja
Siltala, 2009

tu, mutta painottaen musiikki-
alaa, rumpaliutta. Kirjan kan-

nalta olennaista on kuitenkin se, että hänen ulkokirjallisuutensa painottuu sosiaalialan ”rupuosastoon”. Siksi syrjäytyneet saavat tässä teoksessa äänen. Se ei siis johdu kirjallisuudesta, jota hän on kyllä opiskellut, eikä rockskenestä, jossa hän on pyörinyt. Elämää kun on kulttuurin ulkopuolellakin. Erityisesti siellä.

Episodimainen pienoisromaanini kuvaa yhteiskuntaa, joka ei ole oikeastaan yhteiskunta. On vain joukko toisiaan pelkääviä, vältteleviä ja toisiaan uhkana pitäviä muita. Ihmiset eivät kohtaa toisiaan, vaikka lopussa ollaankin jo kohtalokkaalla tavalla törmäyskurssilla.

Ollaan hyvinvoinnin klaava-puolella, vaikka kirja on kirjoitettu nousukauden kruunapuolen aikaan. Köyhät ja kipeät ovat aina keskuudessamme. Kollektiiviromaani maailma tapahtuu pääosin kolmen pään kautta. On Johanna, katkaisuhoidoasemalla työskentelevä sosiaalityöntekijä. On it-yrittäjä Kari ja piriluukuissa pyörivä Rakki. Jos nyt ei ole kysymys aivan laivoja kadottavasta Bermudan kolmiosta, niin tämän kolmion kautta käy ilmi, että näkymättömyyskin on sosiaalisesti rakennettua.

Johanna edusti nuoruudessaan jonkinlaista taistelevaa sosiaalipolitiikkaa, mitä hän sillä sitten tarkoittikin. Ainakin jotain hyvää. Mutta arki on karistanut kuvitelmat. Arki on muutunut käytännölliseksi huolenpidoksi, mutta onko se sittenkään niin huono asia. En tie-

dä mikä, mutta jokin asia tuntuu jääneen Johannalta käsittelemättä tässä auttamisammattissa. Potutuksensa hän purkaa kirjoittamiseen.

Kari on yksityisyrittäjänä itseään kohtaan armoton. Hän on pienuudestaan huolimatta omaksunut suurten yritysten ajattelumallin ja logiikan. Hänen toimintansa on yhtä kaukana Nokiasta kuin on lähellä tavallista duunaria. Hän on enemmän kuin paniikissa elävä ihminen. On omaksunut virallisen totuutensa talouslehdistöstä, josta tänä päivänä löytyvät parhaat sanoilla huijaamisen mesarit, ja kisällejähän riittää joka lähtöön.

Vaikka sosiaali- ja terveystoimeen, jossa on turha järjen perään kysyä, kun kysymys on säästöistä. Johannan katkaisuaseman yksi asiakas ei saa sossulta kuin kolmen päivän maksusitoumuksen ja sitten oman kunnan terveyskeskukseen:

”Kunta säästää hoitomaksuissa, vaikka vuorokausihinta on meillä puolet pienempi kuin niiden oman terkkarin vuodeosastolla.”

Siinä kamreerin hoito-ohje: on säästettävä, maksoi mitä maksoi. Ja hoidollisesti sitten: ollaan selällään ja syödään pillereitä ja kutsutaan sitä leikisti hoidoksi. Koditon Rakki on ahtaasta maa-laislapsuudesta ahtaisiin turkulaisiin piriluuliin ammuttu entinen Riku. Siinä pikkumaailmassa ei olla koskaan toimeettomina. Käsittääkseni juuri tämän hommailun ympärille rakentuvan

maailman kuvaamiseksi syntyi Pesoselle kirja-ajatus. Rakin adiktion logiikka on pakonomaisuudessa. Eikä se juuri eroa talousgurujen saarnoista. On vain yksi totuus, jolle kaikki on alistettava. Vaikka esimerkiksi Kari on kirjoittanut tämän niin mieleensä kuin yrittäjämaskiinsa, ei hän pysty piilottamaan jo lähtökohtaista luuseriuttaan.

Höhrötkin näyttävät omakseen talouskielen. Kun nähdään, että yhtiön tarkoituksena on tuottaa voittoa ilman velvoitteita, niin Rakin kaveri Rälläkkä ”havukka-ajattelee”, että ihmisen on sekoamiskone. Mutta saadakseen koneen oikeudet on luovuttava tai luovutettava pois ihmisoikeutensa, täysivaltaiset sellaiset. On otettava vastaan ne nimitykset, joita tarjotaan – vaikkapa ”huumehöhrö”.

Vaihdan joskus erään ihmisen henkilön kanssa niin kokemuksia kuin kirjojakin. Hän on edistysellinen, lukenut, sivistynyt ja suvaitsevainen nainen, eikä hän ymmärtänyt intoani tästä Pesosen kirjasta. Ymmärrän, että häneltä puuttui kokemus kitukasvamisesta sillä kadun pimeämmällä puolella. Ihminen näkee, mitä haluaa tai kykenee. Minun elämänhistoriaani kuuluu pimeitäkin kadunpätkiä, ja niin löysin ehkä enemmän, kuin kirjailija oli tarkoittanutkaan. Samalla tajusin myös sen, että henkilöhistoria, muisti, on sellainen ylellisyshyödyke, jota eivät markkinat määrittele eikä hinnoittele. Se on todellista rikkautta.